

Fakta

Faktablad om klimat och rättvisa

Greenhouse Development Rights (GDR)

HUR SKA VI FÅ NER UTSLÄPPEN AV VÄXTHUSGASER OCH SAMTIDIGT GE DE FATTIGASTE LÄNDERNA EN RIMLIG CHANS TILL UTVECKLING?

Varför behövs klimaträttvisa?

Människans utsläpp av växthusgaser förändrar klimatet och förutsättningarna för överlevnad och utveckling på vår planet. De fattigaste människorna, som bidragit minst till utsläppen, är de som först drabbas av ett förändrat klimat.

Tidigare försök att formulera globala överenskommelser för klimatfrågor har stupat på att man inte rätt kunnat väga ihop klimathänsyn och rätten till utveckling. Därför behövs en modell som tar hänsyn både till nödvändiga nedskärningar i utsläppen och de fattigas rätt till utveckling. Klimaträttvisa behövs!

Vad är GDR?

Greenhouse Development Rights (GDR) är en modell som tagits fram av forskare vid Stockholm Environment Institute och EcoEquity, för att på ett rättvist sätt kunna fördela de insatser som krävs för att undvika katastrofala klimatförändringar.

Då modellen utgår från länders historiska ansvar och deras ekonomiska förmåga att bidra till klimatarbetet kan alla länders insatser beräknas rättvist. GDR erbjuder konkreta siffror som kan användas direkt i klimatförhandlingarna, där en rättvis fördelning av insatser är nyckeln till ett nytt effektivt klimatavtal.

Steg 1: Klimatutmaningen

Världens klimatexperter är överens om att 2°C uppvärmning av jorden skulle få ödesdigra konsekvenser. Om vi ska hålla oss under 2°C ökning måste de globala utsläppen av växthusgaser nå sitt maximum senast 2015 och de måste minska till nära noll inom fyrtio år. Det räcker då inte att bara göra massiva insatser i rika länder. Även i utvecklingsländerna måste utsläppen av växthusgaser börja minska senast 2020.

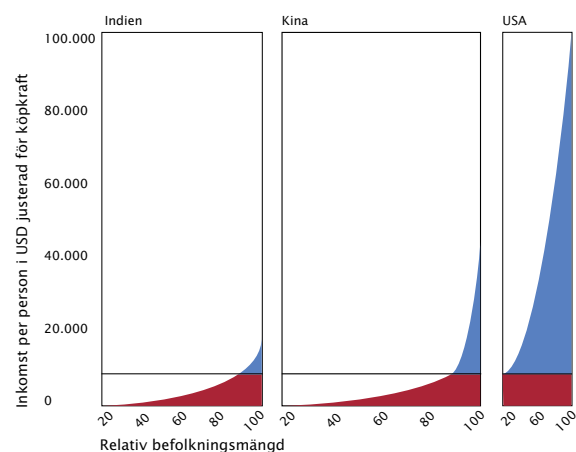
Steg 2: Utvecklingsutmaningen

Miljarder människor kämpar mot fattigdom för ett värdigt liv. Det är en stor utmaning att utrota fattigdomen och samtidigt minska de globala utsläppen av växthusgaser, särskilt som utveckling historiskt inneburit ökade utsläpp.

Världens fattiga har rätt till utveckling och därför rätt till en ökad andel av den ytterst begränsade mängd utsläpp som jorden tål. De länder som redan genomgått en utveckling baserad på utsläpp måste ta ett större ansvar för egna utsläppsminskningar samt betala för andra länders minskade utsläpp och klimatsmart utveckling.

Steg 3: Fördelning utifrån ansvar och ekonomisk förmåga

GDR-modellen börjar med att sätta en global utvecklings-tröskel på 20 USD per dag. Det är en nivå då människor inte längre behöver kämpa för daglig överlevnad, utan kan börja räknas som "global medelklass". Människor med en daglig inkomst under 20 USD, varav de flesta är kvinnor, behöver inte bidra till den gemensamma insatsen för klimatarbetet. De kan istället fokusera på att ta sig ur fattigdomen. Människor ovanför tröskeln – oavsett om de bor i rika eller fattiga länder – anses kunna bidra till det globala klimatarbetet.

När man tillämpar utvecklingströskeln ger olika länders befolkningsstorlek och inkomstfördelning olika resultat för hur stor kapacitet ett land anses ha för att bidra till det globala klimatarbetet.

Historiskt ansvar beräknas inom GDR som varje lands sammantagna utsläpp av växthusgaser sedan 1990, delat per invånare. 1990 var det året då FN:s klimatpanel kom med sin första rapport.

Ekonomisk förmåga är den kanske viktigaste faktorn för att avgöra hur stora insatser ett land kan göra. Den sammanlagda inkomsten för ett lands befolkning som befinner sig ovanför utvecklingsströskeln avgör hur stor ekonomisk förmåga ett land anses ha att betala för utsläppsminskningar och anpassningsarbete.

Ett lands samlade utsläpp sedan 1990 och landets ekonomiska förmåga räknas sedan samman till ett Index för ansvar och förmåga (Responsibility and Capacity Index: RCI). RCI anger landets rättvisa andel av de globala klimatinsatserna.

	Befolkning%	BNP per capita USD/år justerat efter köpkraft	Ekonomisk förmåga i % 2010	Historiskt ansvar% 2010	RCI% 2010
EU 27	7,3	30472	28,2	22,6	25,7
USA	4,5	45640	29,7	36,4	33,1
Sverige	0,14	35587	0,65	0,38	0,5
Kina	19,7	5899	5,8	5,2	5,5
Indien	17,2	2818	0,7	0,3	0,5
Minst utv. länder	11,7	1274	0,1	0,0	0,1

Steg 4: Använd indexet för att beräkna länders insatser

RCI kan användas på många olika sätt, till exempel för att beräkna hur mycket pengar varje land borde bidra med till en global fond för att finansiera utsläppsminskningar, tekniköverföring och anpassning till oundvikliga klimatförändringar. RCI kan även användas för att beräkna hur stora faktiska utsläppsminskningar av växthusgaser som varje land bör göra.

Om vi använder Sverige som exempel, så måste vi enligt RCI ta ansvar för cirka 0,5 procent av de globala insatserna. RCI för hela EU är cirka 25 procent jämfört med USA:s cirka 30 procent.

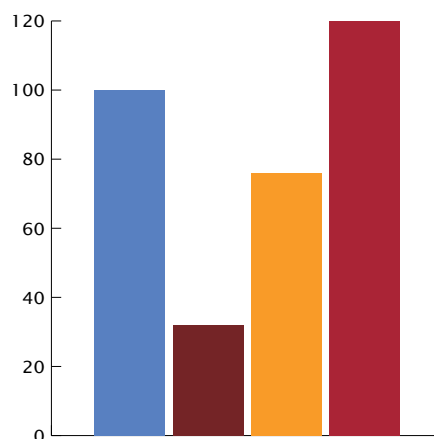
Sveriges ansvar kan tyckas litet, men med tanke på att vi bara utgör 0,14 procent av världens befolkning kräver det ändå stora insatser. Omräknat till utsläppsminskningar skulle Sverige behöva minska utsläppen med 40 procent på hemmaplan redan till 2020. Därutöver måste Sverige bekosta dubbelt så stora utsläppsminskningar i utvecklingsländer för att bidra med vår rättvisa andel av insatserna som behövs.

<http://www.countdowntocopenhagen.org/>
<http://www.ecoequity.org/GDRs/>
<http://unfccc.int>
<http://www.diakonia.se>

Detta är ett stort ansvar för Sverige men uttryckt i pengar ändå fullt möjligt. Sveriges ekonomiska ansvar år 2020 är cirka tolv kronor per person och dag. För hela EU gäller också 40 procent minskningar på hemmaplan och finansiering av minst lika stora utsläppsminskningar i utvecklingsländer. Vare sig EU eller Sverige har hittills gjort några åtaganden som kommer i närheten av det de borde göra enligt GDR.

Detta innebär att vi skjuter över bördan på fattiga människor och framtida generationer. I länder som Kina och Indien har utsläppen ökat kraftigt på senare år. Över- och medelklassen har nu en livsstil och resursförbrukning som liknar västvärldens, men största delen av befolkningen lever fortfarande i fattigdom. Dessa länder skulle enligt GDR-modellen få vissa åtaganden att minska sina egna utsläpp, men största delen av de nödvändiga utsläppsminskningarna skulle finansieras av industriländer. Över tid, när fler människor lyfts ur fattigdom och utvecklingsländernas egen ekonomiska förmåga ökar, kommer de själva att kunna bidra mer.

Det är lång väg kvar innan de industrialiserade länderna tar sitt ansvar för en rättvis klimatpolitik. GDR erbjuder en modell som tar hänsyn både till de fattigastes rätt till utveckling och klimatet.

- 1990 års utsläppsnivå i Sverige.
- Minskade utsläpp av växthusgaser i Sverige 2020 enligt GDR.
- Minskning i andra länder genom stöd från Sverige 2020 enligt GDR.
- Sveriges totala ansvar för minskningar 2020 jämfört med 1990 enligt GDR.